

riaux» (Moureau, *Le Patois de la Teste*).

DERIV.: *Estricada* [tirada], 1803, Belv., avui potser el mot més conegut, si bé el seu sentit no és pas «caminada», com diu el *DAG.* (copiat per *AlcM* i el *DFa.*), sinó 'distància considerable que hi ha d'un lloc a un altre', 'trajecte': *AlcM* en dona cites de Girbal i Jaume, NOLLER i PBERTRANA: 'hi ha una bona *estricada* fins a Cardona' (*AlcM*) sí que és una frase que he sentit centenars de vegades a tot el Nord-est i fins Centre del Princ. (però no cal en absolut que sigui caminant ni que s'allhudeixi necessàriament al fet de desplaçar-se ningú). I això mateix és ja el que es diu en el Llenquadoc: «*estricado*: une traite: i à uno bóno *estricado*: il y a d'ici là une bonne traite» (Sauvages). S'explica que des del sentit etimològic d'acció d'estirar s'hagi passat a 'estirada', 'tirada, trajecte'.

1 Com que això en castellà ha rebut el nom de *rambla*, el meu savi mestre ho posa en relació amb *La Rambla* barcelonina. — 2 *Estricolejar* és molt menys de fiar essent cosa de Víctor Català (*AlcM*) i la bona escriptora li dona el sentit de 'discutir', sens dubte per confusió (potser només d'ella) amb *articulejar*.

ESTRICNINA, derivat savi del gr. *στρυχνος*, nom de diverses solanàcies metzinoses. □ 1.ª doc.: Lab. 1839.

En castellà no fou registrat pel *DACEsp.* fins a la segona meitat del S. XIX.

DERIV.: *Estricnic*, *estricnat*.

Estricolador, *estricolejar*, V. *estricar* *Estrictament*, *estricte*, V. *estrènyer*

ESTRIDENT, pres del ll. *stridens*, -entis, participi actiu de *stridēre* 'fer un so agut i aspre', 'cridar amb espinguet'. □ 1.ª doc.: *DOrt.* (1917); *estridència*, 1911, A. Maserras.

Estrident fou usat per Ruyra el 1919, però ni l'un ni l'altre no figuren encara (potser més aviat per oblit) en cap ed. de Lab., Bulbena ni Vogel. Rarament es van usar un verb *estridir* (1617, MAgustí), i *estridor* (segle xv). *Estridulós*.

Estrifellar, V. *estrafallar* de *Estrafer*.

Estrígol més aviat que un **URTICULA* indocumentat (com voldria l'*AlcM*) deu ser *ortiga*, amb repercussió i dissim. *ortriga*, d'on *estriga*, i contaminació del ross. *frígol* (< *frígola* 'farigola') (no pas d'*estrijol*, de significat enterament inconnex).

ESTRÍJOL, 'raspall de metall que serveix per netejar el pèl de les cavalcaures', del ll. *STRIGĪLIS* 'espècie de raspall que s'usava en els banys romans per fer friccions a la pell de la gent'. □ 1.ª doc.: S. XIII, *Cost-Tort*.

Tant d'*estrijol* com d'*estrijolar* ja hi ha bastant de documentació medieval: aquell el troben *AlcM* en un inv. mallorquí de 1388, *DAG.* en un de vigatà de 1410, etc. Com és natural en textos literaris o erudits es tro-

ba més sovint el verb *estrijolar*, especialment en obres tècniques, com manescalies: «lo cavall --- li metreu lo fre --- e traureu-lo de la stable, e torcar-l'eu ab un manil e puys gentilment *strijolar-l'eu*, e tornar-l'eu ben a fregar ab lo manil ---», en la Manescalia ms. de la B. N. P. 215, que no pot ser posterior al S. xv; «aprés *strijola*-la gentilment» en la de Dieç (segona meitat S. xv), on l'ed. de 1523 va imprimir *aprés trijola*-la per evident error haplogràfic de les dues *ss* consecutives (no existeix, és clar, un cat. ant. *trijolar*, que suposa *AlcM* a base només d'aquest hapax); «si algun cavaller havia lo seu cavall magre e que no fos *strijolat* ne polit, lo dit cavaller seria nomenat Ipòliti ---»¹ en els *Ajustaments* del S. xv de la BiblUnBna. (cites del *DBal.*).

El mot apareix des dels més antics reculls lexicogràfics: *Busa-N.* [C-vi-3.3ss.] i *OPou*: «*estrijol*: strigilis; *estrijolar lo cavall*: stringo, pecto» (*ThPu.*, 36), i a penes cal dir que segueix ben viu en tot el territori lingüístic; i, en general, sense alteracions fonètiques o amb poca, si no és una variant *estrinjol* que se sent en alguns rodals esparsos del P. Val., les Bal. i l'extrem S. del Princ., però *estrižul* (val. *estrižol*, etc.) quasi pertot (Alt Emp., Coromines, 1898). Substantiu i verb usa Verdager sovint en l'*Atl.*, des de la primera versió (1867-1878): «d'ahont cerca refugi ne veu sortir un orc / --- / seguint, tantost lo copsa son ample coll obert, / y ensopegant l'*estrijol* de sos caixals, l'hermosa / fa ohir son escarfall en l'horrorós concert» (1867, vi, 67c, *ensopegant ses barres estrijolants*, 1877), «tot capdellant-los, timbas y rochs avall, rodolan, / per terra 'ls freixes cruixen y faigs *estrijolats*, / y la fumada y flamas amunt se caragolan / ---», «quan l'altre ab fèrrea grapa l'estreny y l'enarbola, / *estrijolant* com palla los ossos dintre'l pit / ---»²

El ll. *STRIGĪLIS* s'ha perpetuat amb el sentit d'«estrijol» en el fr. *étrille*, oc. ant. *estribla*, it. *striglia*, i en formes semblants en una part dels dialectes reto-romànics; i, amb caràcter manllevat, en part de les llengües britòniques i germàniques continentals. Però és infundat i enganyós de dir que *estrijol* prové de «ll. *STRIGĪLE* mateix significat» com fa *AlcM*: no hi ha tal quantitat llatina ni sembla trobar-se encara (almenys en llatí normal de l'Antiguitat) el significat d'«estrijol de metall ni per a bèsties: el mot és molt freqüent en els clàssics (a partir de Plaute i de Varró), i en els escriptors de la decadència, però sempre aplicat a un estri usat per a l'home i generalment emprat en els banys públics i privats (veg. el copiós article del Forcellini); i d'altra banda sembla haver tingut sempre breus totes dues *l*, com ho mostren clarament i distintament molts hexàmetres de la millor època: *fūrī'vā mū'tāt strīgī'li* --- Horaci (*Satyrae* VII, 109), *l, pūēr, 'ēt strīgī'lēs / Crīs'pīni ad bālnēā 'dējēr* Persi (v, 126), etcètera.

Tampoc des del punt de vista dels orígens i de l'etimologia no hi ha res que faci dubtar que aquesta fos l'única escansió i l'única quantitat possible; car els lingüistes estan d'acord avui a veure-hi un derivat de l'arrel de *stringēre/strictum*, que en efecte tingué en-